

V rámci Bratislavských hudobných slávností uviedli 26. novembra 2016 v priestoroch Malej sály Slovenskej filharmónie v renovovanej budove Reduty koncert piesňovej tvorby slovenských skladateľov. Jedným z nich bol aj prievidský skladateľ Ladislav Stanček. V jeho skladbách mali poslucháči možnosť vypočuť si zhudobnené verše slovenského básnika Andreja Žarnova.

Ladislav Stanček

Patril medzi zakladateľov profesionálneho hudobného života na Slovensku, ktorých diela boli však vinou minulého režimu najmenej známe. U Ladislava Stančeka mohli ignorovanie jeho tvorby spôsobiť hlavne skladby cirkevného charakteru.

Hudobný skladateľ, dirigent, pedagóg a profesor Ladislav Stanček sa narodil 7. februára 1898 v Prievidzi v rodine s bohatou hudobnou tradíciou. Už jeho prastarýotec bol človek vzdelaný, výborný huslista a spevák. Základy hry na husliach, klavíri a organe získal v domácom prostredí od svojho otca. Základné vzdelanie dostal v Prievidzi, zmaturoval na Učiteľskom ústave v Turčianskych Tepliciach. V roku 1921 zložil štátnu skúšku z hry na klavíri, pôsobil na Učiteľskom ústave v Lučenci, na Konzervatóriu v Brne študoval v rokoch 1925 – 1928 a zložil štátne skúšky z hry na organe a z dirigovania. Už počas štúdií napísal niekoľko skladieb, zhudobnil báseň *Žltá ľalia* od Jána Bottu, zložil pieseň na slová básne *V lesíku* od S. H. Vajanského.

Po ukončení štúdia pôsobil v Bratislave ako organista v Blumentálskom kostole, externe vyučoval na mestskej hudobnej škole a neskôr na hudobnej a dramatickej akadémii. Jeho skladateľská činnosť sa začala už v tomto období. Písal skladby pre budúci virtuózov i piesne pre sólistov SND. Skladal piesne na slová poetky Maši Haľamovej a básnikov Vladimíra Roya a Františka Hečku. Interpretmi jeho piesní boli v tom čase zvučné mená Štefan Hoza a Janko Blaho. Na podnet Š. Hozu napísal skladbu *Smútočný odkaz do Paríža* na pamiatku M. R. Štefánika. Stanček sa v Bratislave venoval aj tvorbe cirkevných piesní, skomponoval *Starosloviensky otčenáš*, ktorý prvýkrát odznel v roku 1934 v Modrom kostolíku. Jeho súčasníci sa o ňom v roku 1933 vyjadrili: *...tu v Bratislave, medzi nami, žije jeden z najslubnejších*

našich slovenských skladateľov skoro bez toho, že by sme o ňom vedeli. Je to profesor na Hudobnej akadémii Ladislav Stanček, ktorého skladby zasluhujú najväčšiu pozornosť.

Od roku 1935 pôsobil na Učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule, neskôr na učiteľskej akadémii v Spišskej Novej Vsi. Po zániku tejto školy vyučoval na pedagogickom gymnáziu, neskôr na Pedagogickej škole pre učiteľky materských škôl. V rokoch 1947 – 1949 viedol Spišský učiteľský spevokol.

Po odchode do dôchodku v roku 1956 sa vrátil do rodnej Prievidze. Tu prežil posledné roky svojho života, zaujímal sa o kultúrny a hudobný život regiónu, spolupracoval s učiteľským spevokolom, dychovou hudbou, písal skladby pre deti a mládež a viaceré venoval ZUŠ v Novákoch i Prievidzi. Spolupracoval s cirkevnými inštitúciami a veľa skladieb zložil na náboženské témy: *Litánie loretské, Nešpory, Hymny k nešporom, Žalm 148, Pašie podľa Lukáša*. Svojmu mestu venoval *Piesne z Prievidze*, k jeho posledným skladbám patrí klavírny cyklus *Hornonitrianske kvietky*.

Zomrel vo svojom rodisku 15. apríla 1979. Na návrh skladateľa Dezidera Kardoša bol Základnej umeleckej škole v Prievidzi 15. apríla 1994 udelený čestný názov ZUŠ Ladislava Stančeka.

Hudobný skladateľ a dirigent Bartolomej Urbanec o ňom povedal: *Ladislav Stanček bol po celý svoj život človek skromný, vytrvalý a pracovitý. Ako skladateľ zasiahol skoro do všetkých hudobných žánrov.*

V programovom bulletinu koncertu Vladimír Godár uvádza: *Ladislav Stanček patril k prvým slovenským skladateľom, ktorí si za svoj umelecký cieľ postavili službu domácej hudobnej kultúre; jej chceli venovať všetok svoj rozum, srdce i vzdelanie.*

Vrcholným dielom L. Stančeka je piesňový cyklus *Mŕtvy, opus 49*. Dielo bolo prvýkrát predstavené v prešovskom rozhlase na dušičky 1. novembra 1943. Potom až po takmer 72 rokoch v Pálfiho paláci v Bratislave 8. septembra 2014. Cyklus vznikol na motívy básní Andreja Žarnova, slovenského básnika a lekára – patológa. A. Žarnov bol jedným z dvanástich členov Medzinárodnej lekárskej komisie v Katyni. Svoj podpis z katinského protokolu, ktorý usvedčoval Sovietov z vraždy poľských dôstojníkov neodvolal, hoci mu hrozilo prenasledovanie. V roku 1952 musel emigrovať do cudziny bez možnosti návratu do krajiny, ktorú nadovšetko miloval. Zomrel v Spojených štátoch amerických.

V najsmutnejšom období života, po úmrtí svojho osemročného syna Ivana v roku 1940, napísal zbierku básní *Mŕtvy*, z ktorých L. Stanček vybral

sedem básní: *Pieseň, Chce odísť, Usínanie, Lalia, Po boji, Ticho, Epilóg*. Stančekov kolega a priateľ Jozef Kútnik-Šmálov o diele napísal: ...*vznikol z osobnej bolesti, vyvolanej náhlym a otriasajúcim stretnutím so smrťou... Bolesť vykupuje poéziou, takou blízkou modlitbe.*

Anna Sabová (1943)

Pramene a literatúra:

Bulletin programu BHS roč. 52, 26.11.2016. Slovenská filharmónia Bratislava.
<http://www.zuslstancekaprievidza.estranky.sk/clanky/o-nas/ladislav-stancek/>

Andrej Žarnov

Ladislav Stanček

Dve básne zo zbierky *Mŕtvy* od Andreja Žarnova, vlastným menom František Šubík (1903 – 1982), ktoré zhudobnil Ladislav Stanček:

Pieseň

Ako ten motýľ ihravý
ako ten kvietok voňavý
ako ten motýľ na kvete
také je šťastie vo svete

Sladká noc kvietok orosí
vetríček vôňu roznoší
uvädne kvietok zoťatý
a motýľ sa viac nevráti

Zatíchnu krásy stratené
ostane srdce zradené
s večerným smútkom topoľa
a z šťastia hrst' len popola

Ticho

Aké si v kráse prestrašené
jak v snoch sa úsmev roztratí
zem biela nebo oblačné
čo bolo už sa nevráti

Jak bôľ sa dvíha tmavý les
a sneh má detskú podobu
vidím ťa vidím ešte dnes
ako ťa kladú do hrobu

Aký má v tichu chladný hlas
Niobé mŕtva matka
jak letí čas jak letí čas
a jak je láska krátka